

Uitwerking kerndoel 9 Nederlandse taal

Tussendoelen en leerlijnen Nederlandse taal

Primair onderwijs

In samenwerking met het expertisecentrum Nederlands

Enschede, 1 juni 2006

De school streeft ernaar dat het onderwijs zo wordt ingericht dat kinderen:

- **kennis en inzicht verwerven,**
- **vaardigheden ontwikkelen,**
- **houdingen ontwikkelen, met betrekking tot:** lees- en schrijfplezier

KERNDOEL	Omschrijving:	Toelichting:
	<p>Kerndoel 9 De leerlingen krijgen plezier in het lezen en schrijven van voor hen bestemde verhalen, gedichten en informatieve teksten.</p>	<p>Bij dit kerndoel gaat het erom dat kinderen genieten van verhalen, gedichten en informatieve teksten. Zij hebben plezier in lezen en voorgelezen worden, in voorlezen aan anderen en in schrijven van verschillende soorten teksten.</p> <p>Dit kerndoel houdt in dat leerlingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verschillende soorten teksten met plezier lezen en schrijven - geschreven taal als expressiemiddel en communicatiemiddel ervaren - durven te schrijven <p>Voor het schrijfplezier van leerlingen is het belangrijk dat teksten gepubliceerd worden. Het is stimulerend voor leerlingen als er op hun teksten gereageerd wordt door lezers in plaats van dat de teksten met rode pen gecorrigeerd in de la van de leraar verdwijnen.</p> <p>De aandacht voor lees- en schrijfplezier kan apart aan bod komen in speciaal daartoe georganiseerde activiteiten, maar ook geïntegreerd in bijvoorbeeld de zaakvakken of als er een begrijpend lees- of stelactiviteit aan de orde is, door in ieder geval op die momenten lees- en schrijfstrategieën niet als doel op zich aan bod te laten komen, maar als middel bij lees- en schrijfdoelen van leerlingen zelf.</p>

INHOUD	Groep 1/2	Groep 3/4	Groep 5/6	Groep 7/8
	<p>Aanbod van teksten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verhalende prentenboeken, voorleesboeken, boeken met rijmpjes, versjes, dichtbundels, informatieve prentenboeken - genres: avonturenverhalen, realistische verhalen, detectiveverhalen, griezelverhalen, dierenverhalen - plezier in voorgelezen worden, zelf 	<p>Aanbod van teksten:</p> <p>Als groep 1/2 +</p> <ul style="list-style-type: none"> - informatieve boeken, serieboeken, stripboeken, verhalende boeken om zelf te lezen - genres: zie 1/2 + historische verhalen, sprookjes - plezier in voorgelezen worden, zelf 	<p>Aanbod van teksten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezelfde soorten als in groep 3/4, passend bij leeftijd in groep 5/6 + - humoristische verhalen, verhalen over andere culturen - als groep 3/4 + 	<p>Aanbod van teksten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezelfde soorten als in groep 5/6 + - science fiction - als groep 5/6

	Groep 1/2	Groep 3/4	Groep 5/6	Groep 7/8
	(digitale) boeken bekijken en 'lezen', - praten over boeken - zelf 'voorlezen' (knuffel of klasgenoot bijvoorbeeld) - geschreven taal zien als communicatie- en expressiemiddel waarmee je dagelijks omgaat - stempelen, 'schrijven'	lezen en zelf voorlezen - belangstelling voor verhalende (waaronder poëzie) en informatieve teksten - gemotiveerd om zelf te kunnen lezen - geschreven taal zien als communicatie- en expressiemiddel waarmee je dagelijks omgaat - lezen en bespreken van jeugdliteratuur - zelf schrijven	- ontwikkelen van eigen literaire smaak	
ACTIVITEITEN	Wat doen de kinderen? De kinderen: <i>Lezen:</i> - bekijken uit zichzelf boeken, bijvoorbeeld in de boekenhoek - maken kennis met verschillende verhaalgenres (zie Inhoud) - bekijken een digitaal prentenboek op de computer <i>Voorlezen:</i> - luisteren naar voorgelezen verhalen - 'lezen voor' aan klasgenootje(s) of aan een pop of knuffel <i>Activiteiten rond boeken, verhalen, poëzie:</i> - doen allerlei activiteiten rond een prentenboek, zoals het inrichten van een hoek (bv. het berenhol van	Wat doen de kinderen? De kinderen: (zie ook groep 1/2 +) <i>Lezen:</i> - lezen dagelijks met plezier eigen gekozen teksten en boeken - herkennen verschillende genres (zie Inhoud) <i>Voorlezen:</i> - lezen voor aan klasgenoten - luisteren naar voorgelezen verhalen, gedichten, en andere teksten - lezen zelfgeschreven teksten voor (als ze dat willen) <i>Activiteiten rond boeken, verhalen, poëzie:</i> - praten met groepsgenoten over gelezen boeken en maken elkaar enthousiast, in georganiseerde	Wat doen de kinderen? De kinderen (zie ook groep 3/4 +) <i>Lezen:</i> - krijgen inzicht in eigen voorkeuren voor bepaalde genres en auteurs <i>Voorlezen:</i> <i>Activiteiten rond boeken, verhalen, poëzie:</i> - praten en discussiëren met groepsgenoten over gelezen boeken, bijvoorbeeld aan de hand van	Wat doen de kinderen? De kinderen (zie ook groep 5/6 +) <i>Lezen:</i> - beargumenteren hun voorkeur voor soorten boeken of genres en auteurs. <i>Voorlezen:</i> - lezen (voorbereid) interactief een prentenboek voor aan enkele kleuters - oefenen het voordrachtslezen voor de Nationale Voorleeswedstrijd. <i>Activiteiten rond boeken, verhalen, poëzie:</i> - schrijven naar aanleiding van een boek, bijvoorbeeld een brief van het ene personage naar het andere schrijven, een fragment herschrijven

	Groep 1/2	Groep 3/4	Groep 5/6	Groep 7/8
	<p>Kleine Beer of het huisje van Kikker), het verhaal naspelen of uitbreiden aan de verteltafel of in de hoek, 'schrijven' naar aanleiding van het verhaal, het boek zelf 'lezen' in de boekenhoek, een poster maken van het boek, knutselactiviteiten, een voelboek met voorwerpen uit het boek maken</p> <ul style="list-style-type: none"> - nemen boeken van thuis mee en vertellen hierover, bijvoorbeeld in de boekenkring <p><i>Schrijven:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - 'schrijven' functionele teksten, zoals lijstjes, briefjes, opschriften en verhaaltjes 	<p>activiteiten zoals een boekenkring, leescarroussel/kleine groepen en op eigen initiatief</p> <ul style="list-style-type: none"> - schrijven naar aanleiding van een boek, bijvoorbeeld in een leeslogboek over gelezen boeken schrijven, een (ander) slot voor het verhaal bedenken, bij een illustratie opschrijven wat je ziet/waar je aan moet denken, opschrijven wat jij zou doen, zeggen en wat er zou gebeuren als jij in een situatie uit het boek verkeerde - drama, bijvoorbeeld dialogen naspelen, tableau vivants maken, pantomime - tekenen of knutselen, bijvoorbeeld een mobiel met de hoofdfiguren uit een verhaal, poppen van figuren uit het verhaal, een kijkdoos <p><i>Schrijven:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - schrijven veel verschillende soorten teksten met verschillende doelen en voor diverse publieken 	<p>stellingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - schrijven naar aanleiding van een boek, bijvoorbeeld: een vervolg schrijven aan het eind van een hoofdstuk, een reclametekst voor het boek maken - drama, bijvoorbeeld een hoorspel maken naar aanleiding van het verhaal, verteltheater - tekenen of knutselen, bijvoorbeeld een plattegrond/kaart maken, fantasiebeesten, gebouwen of andere dingen uit het boek maken <p><i>Schrijven:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - als groep 3/4 	<p>vanuit een ander personage</p> <ul style="list-style-type: none"> - drama, bijvoorbeeld een talkshow spelen waarin de gasten hoofdfiguren uit het boek zijn, poppenspel (en dan opvoeren voor de kleuters) - tekenen of knutselen, bijvoorbeeld een alternatieve omslag ontwerpen, een verhaal weergeven in een strip <p><i>Schrijven:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - als groep 5/6
ACTIVITEITEN	<p>Wat doet de leraar?</p> <p>De leraar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zorgt voor een boekencollectie die up-to-date is, met gevarieerde thema's, en boeken die in een goede staat verkeren - richt een aantrekkelijke leeshoek in (met naast boeken, folders, tijdschriften e.d. ook stokpoppen, handpoppen, knuffels en voorwerpen die aansluiten bij verhalen, films, 	<p>Wat doet de leraar?</p> <p>De leraar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zorgt voor een boekencollectie die up-to-date is en aansluit bij de niveaus en interesses van de leerlingen, geen verouderd taalgebruik, gevarieerde thema's, boeken verkeren in goede staat; ze zorgt ook voor boeken en series die speciaal geschreven zijn voor zwakke lezers en voegt tijdschriften en 	<p>Wat doet de leraar?</p> <p>Zie 3/4 +</p> <p>De leraar</p> <ul style="list-style-type: none"> - laat de kinderen kennismaken met klassiekers uit de kinderliteratuur en klassieke verhaalpersonages - bezoekt met theatervoorstellingen met de kinderen - nodig schrijvers uit in de klas - blijft verschillende soorten boeken voorlezen 	<p>Wat doet de leraar?</p> <p>Zie 5/6</p>

Groep 1/2	Groep 3/4	Groep 5/6	Groep 7/8
<p>hoorspelen en cd-roms naar kinderboeken) waarin kinderen zelfstandig en met anderen boeken bekijken</p> <ul style="list-style-type: none"> - gebruikt verschillende multimedia ter ondersteuning van leesbevorderingsactiviteiten, zoals: <ul style="list-style-type: none"> o digitale prentenboeken o boeken op geluidscassette of cd o eventueel geluidscassette of cd's met teksten van verhalen in andere talen o visuele versie van een kinderboek op video of dvd - leest prentenboeken, verhalen en poëzie voor - laat voorbeeldgedrag zien door zelf te lezen en te schrijven in de klas - stimuleert dat kinderen allerlei activiteiten doen rond een prentenboek dat centraal staat (zie Wat doen de kinderen); hij gaat na welke functie dominant is in een verhaal en laat verwerkingsactiviteiten daar op aansluiten (onderscheiden functies zijn: de ontspannende, creatieve, emotionele, informatieve, opvoedende en esthetische functie van verhalen) - praat met de kinderen over boeken en verhalen en geeft gelegenheid tot praten over leeservaringen - stimuleert dat kinderen ook van huis boeken meenemen en erover vertellen 	<p>stripboeken toe die kinderen ter afwisseling kunnen lezen; eventueel ook boeken in andere talen (voor NT2-ers)</p> <ul style="list-style-type: none"> - richt een aantrekkelijke leeshoek in, waarin kinderen het plezierig vinden om te lezen - gebruikt verschillende multimedia ter ondersteuning van leesbevorderingsactiviteiten, zoals: <ul style="list-style-type: none"> o digitale prentenboeken o boeken op geluidscassette of cd (met teksten op meeleestempo) o eventueel geluidscassette of cd's met teksten van verhalen in andere talen o visuele versie van een kinderboek op video of dvd - geeft de kinderen elke dag gelegenheid tot vrij lezen uit zelfgekozen boeken (vrij lezen is opgenomen in het lesrooster) - probeert achter de leesvoorkeuren van elk kind te komen - stimuleert en ondersteunt kinderen in het boekkeuzep proces; leest eventueel samen het eerste hoofdstuk en bespreekt of het verhaal voldoende aanspreekt om zelfstandig verder te lezen - stimuleert lezers om een leeslogboek bij te houden van boeken die ze hebben gelezen - introduceert elke week boeken van uiteenlopende aard, bij voorkeur aansluitend bij een onderwerp dat in 	<ul style="list-style-type: none"> - ruimt zo veel mogelijk obstakels uit de weg, dus geen opdrachten als 'schrijf een korte samenvatting van dit boek' en geen vragen ter controle, maar zet kinderen juist aan om na te denken over het boek - probeert achter de leesgeschiedenis en leesvoorkeuren van elke kind te komen en houdt daar rekening mee - wijst kinderen op kinderboekensites - laat kinderen met kinderen op andere scholen mailen over boeken, gedichten of andere onderwerpen (correspondentiescholen) - zorgt er bij de schrijfopdrachten voor dat kinderen schrijven met een (zelf bepaald) doel en voor een publiek - gebruikt themalijsten van de Openbare bibliotheek en themacollecties, bijvoorbeeld bij de zaakvakken (zodat kinderen zich in kunnen leven in een bepaalde tijd of situatie) - schenkt in de klas aandacht aan regionale en landelijke lees- en schrijfbbevorderingsactiviteiten, zoals de Kinderboekenweek, poëziewedstrijden 	

Groep 1/2	Groep 3/4	Groep 5/6	Groep 7/8
<ul style="list-style-type: none"> - stimuleert het lezen en schrijven thuis, bv. door kinderen een logeerkoffer of logeerbeer mee te geven - betreft ouders bij leesbevordering door ze te informeren over het belang van boeken en van voorlezen; dit kan bv. door middel van een ouderavond, het opnemen van boekentips in de schoolkrant en te laten zien wat er aan leesbevordering op school plaatsvindt (bv. het organiseren van kijkmomenten op school, tijdens het dagelijkse voorlezen); het inschakelen van ouders bij het organiseren en uitvoeren van leesbevorderingsactiviteiten zoals een bezoek aan de plaatselijke bibliotheek of het onderhoud van de schoolbibliotheek - schenkt in de klas aandacht aan landelijke leesbevorderingsactiviteiten, zoals de Nationale Voorleesdagen en de Kinderboekenweek 	<ul style="list-style-type: none"> de klas aan de orde is of bij een actuele gebeurtenis of boeken die kinderen zelf meenemen, met als doel kinderen enthousiast te maken dat boek te lezen - hij gaat na welke functie dominant is in een verhaal en laat verwerkingsactiviteiten daar op aansluiten (zie toelichting groep 1/2) - organiseert regelmatig boekenkringen of boekbesprekingen waarin de kinderen leeservaringen uitwisselen - weet welke boeken de leerlingen lezen en welke boeken voor welke leerlingen, qua interesse, beschikbaar zijn - zorgt voor betekenisvolle momenten voor het voordrachtslezen: kinderen oefenen ermee omdat ze het later gaan voorlezen aan anderen - leest voor uit kinderliteratuur en poëzie - leest ook informatieve teksten voor, bijvoorbeeld een bericht uit de krant of uit een tijdschrift dat hij zelf interessant vindt en probeert hiermee de nieuwsgierigheid bij de kinderen te prikkelen; hij hangt dit bericht daarna bijvoorbeeld op het nieuwsprkbord zodat de kinderen het kunnen nalezen - laat voorbeeldgedrag zien door zelf te lezen en te schrijven in de klas - zorgt voor motiverende en functionele lees- en schrijfp opdrachten, zoals: <ul style="list-style-type: none"> o een (digitaal) prentenboek maken 		

Groep 1/2	Groep 3/4	Groep 5/6	Groep 7/8
	<ul style="list-style-type: none"> ○ klassenkrant maken ○ brieven schrijven ○ het schrijven van een gebruiksaanwijzing voor een nieuw apparaat op school of in de klas ○ lezen naar aanleiding van eigen leervragen - geeft kinderen die dat willen gelegenheid om hun eigen teksten voor te lezen - geeft teksten van de kinderen een speciale plek in de klas, zodat ze elkaars teksten kunnen lezen - speelt in op leervragen en initiatieven van kinderen en stimuleert hen om in allerlei leeractiviteiten gebruik te maken van geschreven taal - betreft ouders bij leesbevordering door ze te informeren over het belang van boeken en van (voor)lezen; dit kan bv. door middel van een ouderavond, het opnemen van boekentips in de schoolkrant en te laten zien wat er aan leesbevordering op school plaatsvindt (bv. het organiseren van kijkmomenten op school); denk ook aan het inschakelen van ouders bij het organiseren en uitvoeren van leesbevorderingsactiviteiten zoals een bezoek aan de plaatselijke bibliotheek of het onderhoud van de schoolbibliotheek - schenkt in de klas aandacht aan landelijke leesbevorderingsactiviteiten, zoals de 		

	Groep 1/2	Groep 3/4	Groep 5/6	Groep 7/8
		Nationale voorleesdagen en de Kinderboekenweek		
DOORKIJKJES				